

ДОХІДНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

КРАВЧУК Н.О.

аспірант кафедри економіки підприємств і корпорацій

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

Зростання ролі інтелектуального капіталу підприємства у зростанні конкурентоспроможності суб'єкта господарювання ставить вимоги оцінювання цього виду капіталу. Проблема виміру інтелектуального капіталу підприємства виявилась внаслідок зростання різниці між балансовою і ринковою вартістю підприємства. У другій половині ХХ ст. така різниця стала настільки вагомою, що досить актуальним стає пошук методів оцінювання інтелектуального капіталу як складника ринкової вартості підприємства.

На даний момент науковці пропонують достатню різноманітність методів оцінки інтелектуального капіталу підприємства, які можна звести до загальновизнаних підходів теорії оцінювання капіталу – витратного, дохідного та порівняльного.

З огляду на значущість отримання максимально можливого доходу підприємством доцільно розглянути методіку дохідного підходу до оцінки інтелектуального капіталу підприємства.

Сутність дохідного підходу до оцінки інтелектуального капіталу ґрунтується на твердженні, що інвестування коштів у складові інтелектуального капіталу підприємства повинне приносити майбутні доходи.

Загалом дохідний підхід до оцінки інтелектуального капіталу включає такі методи оцінки як [1]:

- метод звільнення від роялті (визначаються дисконтовані грошові потоки прибутку від виплат по роялті);

- метод дисконтування грошових потоків (на відміну від попереднього методу дисконтуються усі грошові потоки, пов'язані із прибутком, одержаним в ході використання об'єктів інтелектуальної власності);

- метод прямої капіталізації (використовується за умови постійного доходу від об'єктів та передбачає встановлення ринкової ставки капіталізації, тобто частки передбачуваного прибутку);

- експрес-оцінка (розраховується узагальнений показник ефективності загальних грошових потоків);

- метод надлишкового прибутку (розраховується надлишковий прибуток від використання об'єктів як різниця між отриманим прибутком та прибутком від використання об'єктів, які обліковуються);

- метод заснований на «правилі 25%» (сплачується 25% прибутку патентовласнику).

Способи виокремлення грошового потоку (економічного ефекту) разом із застосованим математичним апаратом дозволяють класифікувати методи дохідного підходу наступним чином:

а) методи, побудовані на обліку виокремлення реального економічного ефекту: понаднормативний прибуток; реальні ліцензійні платежі; переваги в ціні; вигреш у собівартості в частині змінних витрат; вигреш у собівартості в частині умовно-постійних витрат; переваги в обсязі реалізації продукції;

б) методи, побудовані на штучному виокремленні економічного ефекту (якщо не можливо визначити реальний ефект, його можна змодельовати): метод звільнення від роялті; метод виділення частки ліцензіара в прибутку ліцензіату («правило 25 відсотків») [2].

Зазначені методи значною мірою стосуються такої складової інтелектуального капіталу, як інтелектуальна власність, тому в першу чергу їх доцільно використовувати для оцінки об'єктів інтелектуальної власності, таких як патенти і технології, товарні знаки, об'єкти авторського права, програмне забезпечення, франчайзингові права і т.д..

Література

1. Василенко В.М. Підходи і методи оцінки інтелектуального капіталу (теоретичний аспект) /В.М. Василенко // Вісник Приазовського державного технічного університету, 2011. - № 21. – С. 134 -138.
2. Білоус-Сергеєва С.О. Оцінка інтелектуального капіталу промислового підприємства / О.С. Білоус-Сергеєва // Теоретичні і практичні аспекти інтелектуальної власності: збірник наукових праць : у 3-х т. / ПДТУ. - Маріуполь, 2011. - Т. 1. - С. 208-213.
3. Нагорна І.І. Сутність та оцінка інтелектуального капіталу на підприємстві / І.І. Нагорна // Економічний простір, 2011. - № 46. – С. 278 – 285.
4. Ступнікер Г. Формування і оцінка інтелектуального капіталу підприємства / Г. Ступнікер // Економічний аналіз, 2010. - № 5 . – С. 189 – 192.
5. Bontis N. Assessing knowledge assets: a review of the models used to measure intellectual capital // International Journal of Management Reviews. 2001.- №3. – p. 41 – 60.